સંતભગવંત સાહેબજીની

છે માહાત્મ્યસભર વાણી સદા...

વસંતપંચમી, 'શિક્ષાપત્રી' જયંતી, બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજ જયંતી પ્રસંગે
સંતભગવંત સાહેબજીનાં આશીર્દાન.
૧૬ ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૧, બ્રહ્મજ્યોતિ, મોગરી

વસંતપંચમીનું આજે મહામંગલકારી પર્વ અને અજોડ ગ્રંથ 'શિક્ષાપત્રી' જયંતી સાથે શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ શુદ્ધ ઉપાસના પ્રવર્તક ગુરુદેવ બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, મહા કવિઓ સમાન સંતરત્નો બ્રહ્માનંદ સ્વામીજી અને નિષ્કુળાનંદ સ્વામીજીનો પ્રાગટ્યનો પુણ્યશાળી દિવસ ! ખરેખર ખૂબ આનંદનો, મહિમાનો દિવસ. આખા વર્ષમાં અમુક દિવસોને બહુ ભાગ્યશાળી ગણ્યા છે. આ દિવસે કોઈ પણ કાર્યનો પ્રારંભ કરવો હોય તો મુહૂર્ત જોવાની જરૂર નહીં. વસંતપંચમીના દિવસે શ્રેષ્ઠ મુહૂર્ત, આ દિવસે તમે ગમે તે સમયે જે પણ કાર્ય કરો એ શુભ મુહૂર્ત જ હશે, એટલે બહુ ભાગ્યશાળી ને મંગલકારી દિવસ ! શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાને પણ આ દિવસને પસંદ કરીને ભગવાનના આપણે સૌ આશ્રિતો પ્રભુની ભક્તિનો પરમ આનંદ માણીએ, દેહે કરીને, વ્યવહારે કરીને સુખિયા રહીએ એવી ધર્મની મર્યાદામાં રહીને ભક્તિ કરવા માટેનો શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ ગ્રંથ 'શિક્ષાપત્રી' આપણને આપ્યો; જે સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનો અજોડ ગ્રંથ છે !

સરદારસાહેબ–સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ સ્વામિનારાયણના સત્સંગી હતા. એમના પિતા ઝવેરભાઈ શાસ્ત્રીજી મહારાજના અનન્ય ભક્ત હતા. સરદારસાહેબ પંદર–સોળ વર્ષના હતા ત્યારે ખૂબ તોફાની હતા. બાપુજીને બહુ ચિંતા હતી એટલે શાસ્ત્રીજી મહારાજ પાસે લઈને આવ્યા ને કહ્યું કે, 'મારો આ છોકરો બહુ તોફાન કરે છે, ભણવામાં ધ્યાન નથી આપતો.' ત્યારે શાસ્ત્રીજી મહારાજે વિઠ્ઠલભાઈ અને વલ્લભભાઈ બંનેને માથે હાથ મૂકીને આશીર્વાદ આપ્યા, 'આ તમારો દીકરો તો દિલ્હીનો બાદશાહ થાય એવો છે.' ત્યારે બધાને હસવું આવે, પણ મોટા પુરુષ તો આત્માને ઓળખતા હોય. જેમને કામ કરવા સાથે લાવ્યા હોય એમને જાણતા હોય અને તેઓ જે બોલ્યા તેમ જ થાય. એ પ્રમાણે જ ભારત દેશ આઝાદ થયો ને સરદારસાહેબે ભારતનાં ૬૫૦ ઉપરાંત રજવાડાંને એકત્રિત કરી અખંડ ભારતની દુનિયાને ભેટ ધરી. સર્વ રાજાઓના રાજા બન્યા, કે'તાં એ અર્થમાં દિલ્હીના બાદશાહ કહેવાયા.

સરદારસાહેબ 'શિક્ષાપત્રી' વાંચતા. ભારત સ્વતંત્ર થયું ત્યારે તેઓ હૉમ મિનિસ્ટર હતા. એમણે ભારતની બધી વિટંબણાઓને પૂરેપૂરી જાણી, અનુભવી. ત્યારે એક જગ્યાએ તેઓ બોલ્યા કે, 'જો ભારતના નાગરિકો સ્વામિનારાયણ ભગવાને રચેલી 'શિક્ષાપત્રી'નું અનુસરણ કરે, પાલન કરે તો ભારતની કૉર્ટોનું ૬૦ ટકા કામ ઓછું થઈ જાય, લોકોને કૉર્ટમાં જવું ના પડે. વ્યવહારે કરીને લોકો સુખિયા થઈ જાય, સિવિલાઈઝ થાય.' જીવન જીવવાનો એવો અદ્‌ભુત 'શિક્ષાપત્રી'નો ગ્રંથ મહારાજે આચારસંહિતા રૂપ આપ્યો ને સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના હરેક ભક્તોને એને અનુસરવાની આજ્ઞા આપી. અને આચારસંહિતાની સાથે સાથે તેમાં આત્માના કલ્યાણની પણ એક વાત કરી.

'શિક્ષાપત્રી'માં ૧૧૬મો એક શ્લોક અનાદિનો છે, સનાતન છે :

'નિજાત્માનં બ્રહ્મરૂપં દેહત્રયવિલક્ષણમ્।
વિભાવ્ય તેન કર્તવ્યા ભક્તિઃ કૃષ્ણસ્ય સર્વદા ।।'

પોતાના આત્માને ત્રણ દેહ, ત્રણ અવસ્થા, ત્રણ ગુણથી પર માનીને, બ્રહ્મસ્વરૂપ એવા સત્પુરુષમાં જોડાઈને એમની આજ્ઞામાં રહે તો અક્ષરરૂપ થઈને પુરુષોત્તમની ભક્તિનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય; આ સનાતન વાત છે. આ શ્લોક દ્વારા સ્વામિનારાયણ ભગવાને એ વાતનો પણ નિર્દેશ કર્યો કે, એવા અક્ષરરૂપ થયેલા સાધુની ભેટ આપીશ.

સ્વામિનારાયણ ભગવાન મૂળ અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને પોતાની સાથે લાવ્યા. પોતાની હયાતીમાં સંતો-ભક્તોને ઓળખાણ પણ કરાવી કે, 'આ મૂળ અક્ષરમૂર્તિ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી એ અમારે રહેવાનું અક્ષરધામ છે. આવા સાધુ દ્વારા અમે પૃથ્વી ઉપર અખંડ રહીશું. એમને પોતાનો આત્મા માનશો, એમના વિશે આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિ કરશો અને એમની આજ્ઞામાં રહેશો તો અમારી પ્રસન્નતાના પાત્ર બનતાં ત્રણ દેહ, ત્રણ અવસ્થા, ત્રણ ગુણથી પર તમે થઈ જશો, અક્ષરરૂપ થશો અને છતીદેહે ભગવાનના ધામનો આનંદ પામી શકશો.' એવો અદ્ભુત 'શિક્ષાપત્રી'નો ગ્રંથ ને એમાં લખેલા એવા અદ્ભુત શ્લોકનો, જેના દ્વારા પ્રગટીકરણ થયું છે એવા ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની સ્વામિનારાયણ ભગવાને આપણને ભેટ આપી.

પણ આપણી સીમિત બુદ્ધિ છે અથવા તો જે બધી ભદ્રંભદ્રતા ચાલી આવે છે એને અનુસરનારા છીએ. નવીન વસ્તુનો સ્વીકાર બહુ ઓછા માણસો કરે. આમ તો પાછા કરે છે સ્વીકાર, મૉબાઈલ ફૉનનું નવું વર્ઝન આવે એટલે લેવા માટે લોકો તરત તૈયાર, નવી ફિલમ આવે એટલે જોવા માટે તરત તૈયાર, નવી સ્ટાઈલ આવે તો તરત તૈયાર, નવી ગાડી બહાર પડે તો તરત બુક કરાવે; આમ એ બધું નવું નવું સ્વીકારે છે. પણ ધર્મમાં, સત્સંગમાં કંઈક નવીન વાત આવે અને તે પણ સામાન્ય લોકોમાંથી નહીં પણ એવા સાચા સત્પુરુષ તરફથી આવે, તો પણ સ્વીકાર ના કરે. ભગતજી મહારાજે વાત કરી કે, 'ગુણાતીતાનંદ સ્વામી મૂળ અક્ષરનો અવતાર છે.' તે ના સ્વીકાર્યું. ભગતજી મહારાજને કેટલી બધી તકલીફો પડી! તેઓને વિમુખ કર્યા.

સ્વામિનારાયણ ભગવાને વડતાલમાં શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ પધરાવ્યા - લક્ષ્મી અને નારાયણ. અમદાવાદમાં શ્રી નરનારાયણ દેવ પધરાવ્યા - નર અને નારાયણ. જૂનાગઢમાં શ્રી રાધારમણ દેવ - રાધા અને કૃષ્ણ ભગવાન. ગઢડામાં શ્રી ગોપીનાથજી દેવ પધરાવ્યા - ગોપી કે'તા રાધા અને નાથ-કૃષ્ણ ભગવાન. ધોલેરામાં શ્રી મદનમોહન દેવ. તમે જુઓ, સ્વામિનારાયણ ભગવાને યુગલ ઉપાસનાનાં મંદિરો રચ્યાં. નહીં તો તેઓ શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્માની એકલી મૂર્તિ ના પધરાવત?

સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય એ ઉદ્ધવ સંપ્રદાય-વૈષ્ણવ સંપ્રદાય છે એવું સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહેતા. વૈષ્ણવ પરંપરામાં તો શ્રીનાથજીની કે શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનની એક જ મૂર્તિ પધરાવે છે, કોઈ જગ્યાએ શ્રી રાધાકૃષ્ણની મૂર્તિ પધરાવતા હશે. પણ સ્વામિનારાયણ ભગવાને એમણે રચિત છએ છ મંદિરમાં યુગલ ઉપાસનાની મૂર્તિઓ પધરાવી. એ દ્વારા એમણે નિર્દેશ કર્યો કે, ભગવાન એમના એવા સાધુમાં અખંડ રહે છે, એવા સાધુ દ્વારા પ્રગટ રહે છે. અને એવા સાધુમાં જોડાઈએ તો જ ભગવાનનું સાચું દર્શન થાય, ભગવાનની પ્રસન્નતાના પાત્ર બનીએ, ભગવાન રાજી થાય એવું જીવન જીવવાની સમજ આવે. સ્વામિનારાયણ ભગવાનને આપણી સાધના સરળ બનાવવી હતી એટલે તેઓએ આ ઉપાસના પદ્ધતિ પ્રવર્તાવી. 'ઉપાસના' એટલે ઉપ-આસન - ભગવાનની નજીક બેસવું. ભગવાનની નજીક બેસવું એટલે ભગવાનની સાથે રહેવું, ભગવાનના થઈને રહેવું, ભગવાનને રાખીને પ્રવૃત્તિ કરવી. ભગવાન આપણી સાથે કેવી રીતે રહે? તો જેમના દ્વારા ભગવાન પ્રગટ છે એવા ગુણાતીત સાધુની સાથે જોડાવાથી.

આપણા ઘરમાં ઈલેક્ટ્રિક પંખા, લાઈટ, ફ્રિજ, ઍરકન્ડિશન મશીન, એવાં ભાતભાતનાં ઈન્સ્ટ્રુમૅન્ટ્સ હોય પણ એને ચાલુ કરવા શું કરવું પડે? સ્વિચ ઑન કરો તો ચાલુ થઈ જાય? ના. પણ એનું ઈલેક્ટ્રિકના થાંભલામાંથી પાવરનું કનેકશન લેવું પડે. ઈલેક્ટ્રિકનું કનેકશન મળે ત્યારે લાઈટો ને બધું ચાલુ થાય. એમ, ભગવાનની પ્રસન્નતાનું પાત્ર બનવા માટે, ભગવાનની સાથે રહેવા માટે, ભગવાન આપણામાં રહે ને આપણે ભગવાનના થઈને જીવીએ એના માટે કનેક્શન જોઈએ. તો ભગવાનમાં જે રહે છે એવા સાધુમાં કનેક્ટ થાવ તો ભગવાન સાથે આપણે કનેક્ટ થઈએ. આ સીધી, સાદી ને સરળ વાત આપણે બધા

**પોતાના આત્માને ત્રણ દેહ,
ત્રણ અવસ્થા, ત્રણ ગુણથી પર માનીને,
બ્રહ્મસ્વરૂપ એવા સત્પુરુષમાં જોડાઈને
એમની આજ્ઞામાં રહે તો
અક્ષરરૂપ થઈને પુરુષોત્તમની ભક્તિનો
અધિકાર પ્રાપ્ત થાય.**

‘ઉપાસના’ એટલે
ઉપ-આસન-ભગવાનની નજીક બેસવું.
ભગવાનની નજીક બેસવું એટલે
ભગવાનની સાથે રહેવું,
ભગવાનના થઈને રહેવું,
ભગવાનને રાખીને પ્રવૃત્તિ કરવી.

બુદ્ધિશાળી માણસોએ એટલી બધી ગૂંચવી નાખી છે કે, આપણે ભગતજી મહારાજને સમજ્યા નહીં, એમની વાતને સમજ્યા નહીં.

પણ, ધન્ય છે શાસ્ત્રીજી મહારાજને ! આજે શાસ્ત્રીજી મહારાજના પ્રાગટ્યપર્વે તેઓને લાખ લાખ નહિ, કરોડ કરોડ નહિ, આંકડા ઓછા પડે એટલાં વંદન કરીએ તોય ઓછાં છે. એ દિવ્ય પુરુષે ભગતજી મહારાજ થકી રહસ્ય પ્રાપ્ત કર્યું. ખરેખર એ કાર્ય કરવા માટે જ શાસ્ત્રીજી મહારાજ પોતે આ બ્રહ્માંડમાં આવ્યા હતા. સ્વામિનારાયણ ભગવાનના સંકલ્પોમાં એક સંકલ્પ એકાંતિક ધર્મનું પ્રવર્તન કરવાનો હતો, યાદ રાખો ! એકાંતિક – એકના અંતને પામી જાય. ભગવાનમય બનીને ભગવાનની ભક્તિ કરતાં કરતાં એક સમાજનું – જેને આપણે ‘ગુણાતીત સમાજ’ કહીએ છીએ એનું સ્થાપન કરવા માટે તેઓ પધાર્યા. એકાંતિક ધર્મનું સ્થાપન એવા ગુણાતીત સાધુના યોગ વગર અશક્ય છે. અક્ષરરૂપ થવા માટે અક્ષરરૂપ થયેલા સાધુની જરૂર છે. ગુણાતીતભાવને પામેલા સાધુને પોતાનો આત્મા માની, બે હાથ જોડી તેમની આજ્ઞા પાળવી આવશ્યક છે, અગત્યનું છે. મૂળ અક્ષરબ્રહ્મના અવતાર – ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને મહારાજ પોતાની સાથે મૉડેલ તરીકે લાવેલા કે, આવા સાધુ થકી અમે પ્રગટ રહીશું. ભગતજી મહારાજે એમની ઓળખાણ કરાવી. અને ભગતજી મહારાજની આ વાત શાસ્ત્રીજી મહારાજે પકડીને સમગ્ર વિશ્વના ફલક પર મૂકી એટલે એમાં આપણે બધા ફાવી ગયા.

શાસ્ત્રીજી મહારાજનો પ્રાગટ્યપર્વ ખરેખર માનવમાત્રનું પરિવર્તન કરવા માટેનો દિવસ કહેવાય. બધા વૅલેન્ટાઈન-ડે, ફાધર્સ-ડે, મધર્સ-ડે ને એવા બધા ડે ઊજવે છે, તેમ આવા ‘પરિવર્તન દિવસ’ ઊજવવા જોઈએ. વાનરમાંથી માનવ પરિવર્તિત થયો પણ ત્યાંથી અટકી ગયો હતો. પોતાની બુદ્ધિ, હોશિયારી, આવડતથી, સખત મહેનત કરીને માણસે અનંત પ્રકારની સુખ-સુવિધાઓ ઊભી કરી, પણ એ જ માણસ અહંતા, મમતાને કારણે શાંતિથી જીવી નથી શકતો, ફરી નથી શકતો. તમે જુઓ, દુનિયાના ફલક પર કકળાટ-કંકાસ, મારું-તારું ને ધાંધલધમાલ ચાલી રહી છે. શાથી ? માણસ મૂળ વસ્તુ ચૂકી ગયો. જે શોધવાનું હતું એ ના શોધી શક્યો. પણ, ભગવાન દયાળુ છે, ઉદાર છે, અધમઉદ્ધારણ છે, પતિતપાવન છે, કૃપાળુ છે ! એમણે જોયું કે, માણસ દેહની સુખ-સુવિધાઓ જ શોધશે, દેહના સુખ માટે જ ફાંફાં મારશે. એને આત્માના સુખની કોઈ ખબર છે નહીં, એટલે એ ખબર આપવા માટે ભગવાન પોતે માનવરૂપે પ્રગટ થયા અને એવા સાધુ થકી પ્રગટ રહ્યા. શાસ્ત્રીજી મહારાજે આપણી પર કૃપા કરીને એ આત્માના સુખે સુખી થવાનો અદ્‌ભુત માર્ગ શુદ્ધ ઉપાસના દ્વારા બતાવ્યો.

હે માનવો ! જીવનમાં બધું કરો, પણ એવા ગુણાતીતભાવને પામેલા સાધુમાં જોડાવ, આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિ કરો. એમની આજ્ઞા પાળીને પછી બધું કરશો તો તમને કશું બંધનરૂપ નહીં થાય, અહંતા-મમતા ઓગળશે, જીવનમાં પરિવર્તન થશે, યાદ રાખો ! કશું છોડવાનું નથી, અંદરથી છૂટી જશે. કકળાટ-કંકાસ કરાવે એવી બધી વસ્તુઓ એ આપણામાંથી જતી રહેશે. જો મૂળ માયા નીકળી જશે તો સર્વાંગ સુંદર જે જે સુવિધાઓ છે, જે જે બધું છે એ જ તમને આનંદદાયક ને સુખદાયક લાગશે. પણ, એવા ગુણાતીત સાધુને ઓળખ્યા વગર, એવા ગુણાતીત સાધુમાં જોડાયા વગર, એવા ગુણાતીત સાધુની બે હાથ જોડીને આજ્ઞા પાળ્યા વગર કદી, કદી, કદી જીવ, ઈશ્વર અને ત્રીજું માયા – એ સમુદ્ર ક્રૉસ થઈ શકતો નથી. અને એ ક્રોસ કરો તો બ્રહ્મસ્વરૂપ થાઓ. અને બ્રહ્મસ્વરૂપ થાઓ તો પરબ્રહ્મનો આનંદ આવે, આવે ને આવે.

શાસ્ત્રીજી મહારાજ કેવા અદ્‌ભુત પુરુષ ! કેટલાં બધાં કષ્ટ સહન કર્યાં. અક્ષરપુરુષોત્તમની ઉપાસના – ભગવાન સદાય સાકાર છે, કર્તાહર્તા છે, પ્રગટ છે, બે હાથ જોડીને એમની આજ્ઞા પાળો અને ભગવાનના ભક્તોને નિર્દોષ માનો; આ પાંચે પાંચ મુદ્દા તમે શાસ્ત્રીજી મહારાજનું જીવનચરિત્ર વાંચો તો તેઓના જીવનના વર્તનમાં દેખાશે.

અમે સંતો તો બધાને ભલામણ કરીએ છીએ, અને બધા ભક્તોને અમારી પ્રાર્થના છે કે, કોરોના કાળમાં બહુ નુકસાન થયું છે એ વાત

સાચી, પણ આધ્યાત્મિકતામાં આપણને ફાયદો પણ બહુ થયો છે. સમય છે, બીજી દોડધામ બંધ છે તો 'શાસ્ત્રીજી મહારાજનું જીવનચરિત્ર', 'યોગીજી મહારાજનું જીવનચરિત્ર', 'શાસ્ત્રીજી મહારાજના પત્રો'નાં બે પુસ્તક વાંચજો. શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજે સંસ્થામાં ભણેલા-ગણેલા જે સંતો બનાવ્યા, મહંત સ્વામી, ડૉક્ટર સ્વામી, ઈશ્વરચરણ સ્વામી, ભક્તિપ્રિય-કોઠારી સ્વામી, ત્યાગવલ્લભ સ્વામી, વિવેકસાગર સ્વામી, બ્રહ્મવિહારી સ્વામી, ભદ્રેશ સ્વામી; તમે જુઓ તો એકે એક જાયન્ટ સાધુઓ છે ! હરિપ્રસાદ સ્વામી, પ્રેમસ્વરૂપ સ્વામી, અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈ, ગુરુજી; આ બધા અદ્‌ભુત સાધુઓની ભેટ આપણને આપી છે ! જેમણે શાસ્ત્રીજી મહારાજ - યોગીજી મહારાજની વાતોને અદ્‌ભુત મંદિરો દ્વારા, વર્તન દ્વારા, પ્રકાશનો દ્વારા કેટલી સરસ પ્રસરાવી છે !

બૅપ્સ સંસ્થાના સંતોને ખરેખર ધન્યવાદ ઘટે ! આ સંતોને તમે જુઓ તો મસ્તક નમી જાય ! પ્રમુખ સ્વામીબાપાની - મહંત સ્વામીબાપાની આજ્ઞાથી શ્રીજી મહારાજ, ગુણાતીત, શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજ, ભગતજી મહારાજ; આ બધાનાં જીવનચરિત્રોના ગ્રંથો બહાર પાડ્યા છે. આ જીવનચરિત્રો વાંચીએ અને એમાંથી શાસ્ત્રીજી મહારાજના પત્રોના જે ગ્રંથ-'લિખિતંગ શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજી' ભાગ-૧ અને ભાગ-૨; એ વાંચવા જેવા છે. શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજ, પ્રમુખસ્વામી મહારાજે જે ભીડો વેઠ્યો ને આપણા માટે જે આવો અદ્‌ભુત સુખમય, આનંદમય માર્ગ બનાવ્યો છે, તો આપણને અંદરથી એવો ભાવ પ્રગટે કે, આવા પુરુષો માટે બધું જ કરી છૂટીએ. તેઓ માટે જેટલું કરીએ એટલું ઓછું પડે.

શાસ્ત્રીજી મહારાજે ભગતજી મહારાજ દ્વારા ઉપાસનાની વાતો સાંભળી અને કરી. શાસ્ત્રીજી મહારાજ પોતે અક્ષરપુરુષોત્તમનું સાકાર સ્વરૂપ જ હતા, પણ એમણે જીવન જીવીને બતાવ્યું. સ્વામિનારાયણ ભગવાન એ ભગવાનનું સ્વરૂપ છે એવી દૃઢ નિષ્ઠા હતી એટલે તો એમના સાધુ થયા. દીક્ષિત થઈને શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસ બન્યા. સંસ્કૃતમાં ભણ્યા અને શાસ્ત્રી બન્યા એટલે 'શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજી' કહેવાયા.

બીજું સ્ટેપ છે કર્તાહર્તા ભગવાનને માનવા. તો શાસ્ત્રીજી મહારાજના જીવનમાં તમે જુઓ, એમના પત્રોમાં તમે વાંચો તો તમને ખ્યાલ આવે કે, તેમણે પળેપળ ભગવાનને કર્તાહર્તા માન્યા. કેટલા જાયન્ટ પુરુષ, કેટલા શૂરવીર ! કે કોઈનાથી દબાય નહીં. કોઈ અડફેટે ચડે તો એને ખંખેરી નાખે એવા, પણ તેઓ દાસત્વભક્તિથી ભર્યાભર્યા હતા. પોતાની શૂરવીરતા એમણે ક્યાં વાપરી ? તો ભગવાનને કર્તાહર્તા માન્યા.

૧૯૦૫માં એક પ્રસંગ બન્યો એ સાંભળો. વડતાલમાં ૧૧મી નવેમ્બર, ૧૯૦૫ ને ચૌદશની સવારે હરિભક્તોની એક અગત્યની મીટિંગ મળી અને એમાં ઘનશ્યામભાઈ વૈદ્યનું સૂચન આવ્યું કે, સ્વામીશ્રીને વડતાલથી ખસેડી લેવા એ જ ઉત્તમ માર્ગ છે. બધા હરિભક્તોને શાસ્ત્રીજી મહારાજ માટે ખૂબ જ પ્રેમ હતો, પણ સમૈયામાં આવીને તેઓએ ઘરે જતું રહેવું પડે અને શાસ્ત્રીજી મહારાજ તો વડતાલ જ રહે. અહીં એમને તકલીફનો કોઈ પાર નહીં. એટલે આ બધા વિચારતા કે, આપણે શું કરવું છે ? એટલે ઘનશ્યામભાઈએ સૂચન કર્યું કે, સ્વામીશ્રીને વડતાલથી ખસેડી લેવા એ જ ઉત્તમ માર્ગ છે. પછી થયું કે, 'ખસેડવા કેવી રીતે ?' એટલે નિર્ણય કર્યો કે, આચાર્ય મહારાજશ્રી પાસે આપણે ચિઠ્ઠી લખાવીએ અને સ્વામીને બોચાસણ બાજુ વિચરણમાં મોકલીએ. આમેય રુદેલમાં મંદિરનું કામ ચાલુ છે ને તે કામ શાસ્ત્રીજી મહારાજ દ્વારા થઈ રહ્યું છે તો તેનું ધ્યાન રાખવા આપણે આચાર્ય મહારાજની ચિઠ્ઠી, રજા લઈને શાસ્ત્રીજી મહારાજને મંદિરની બહાર વિચરણમાં લઈ જઈએ. આ બધા હરિભક્તો આચાર્ય મહારાજશ્રી અને કોઠારી બંનેને મળ્યા, પણ કોઈએ એ બાબતનો કોઈ પ્રતિભાવ ના આપ્યો, કોઈ જવાબ જ ના આપ્યો. એટલે એ બધા ભેગા થઈને ગોરધનભાઈ કોઠારીને મળ્યા.

ત્યારે ગોરધનભાઈ કોઠારી શું વાત કરે છે એ સાંભળવા જેવી છે. ગોરધનભાઈ કોઠારી એટલે રઘુવીરજી મહારાજના સમયના કોઠારી. ચાર-

ભગવાનમાં જે રહે છે
એવા સાધુમાં કનેક્ટ થાવ તો
ભગવાન સાથે આપણે
કનેક્ટ થઈએ.

ગુણાતીતભાવને પામેલા સાધુને પોતાનો આત્મા માની, બે હાથ જોડી તેમની આજ્ઞા પાળવી આવશ્યક છે, અગત્યનું છે.

ચાર આચાર્યો સાથે તેઓએ કામ કરેલું ને એમનો એટલો ડંકો વાગે, હાક વાગે. પણ આ જે પ્રસંગ છે ત્યારે એમની ઉંમર થઈ ગઈ હતી, એમનો બધો કન્ટ્રોલ છૂટી ગયો હતો. એટલે ગોરધનભાઈ કોઠારીએ લાચારીથી કહ્યું કે, 'અત્યારે મંદિરમાં મારું કાંઈ ચાલે તેમ નથી. અને આ કાર્ય માટે આચાર્ય સિવાય કોઈ ખુલાસો નહીં થાય, માટે તેમની પાસે દબાણપૂર્વક માગણી કરો.' એમ કહીને ગંભીર થઈને ગોરધનભાઈ કોઠારી એક બહુ અગત્યનું વાક્ય બોલે છે : 'એક બીજી વાત કે, આ વખતે શાસ્ત્રીને એકલા મૂકીને જશો નહીં.' અને આ પછીનાં બધાં વાક્યો તેમણે અધ્યાહાર રાખ્યાં. એના પરથી પરિસ્થિતિ કેટલી ગંભીર હશે એનો ક્યાસ નીકળે છે. આવું સાંભળીને બધા હરિભક્તો ધબકારો ચૂકી ગયા, ધ્રૂજી ગયા. સૌએ આ બધી વાત સ્વામીશ્રી શાસ્ત્રીજી મહારાજને કહી કે, 'હવે વડતાલ છોડી દો. હવે તો હદ થાય છે અને આ તો તમારા જીવનું જોખમ છે.'

ત્યારે *સ્વામીશ્રી સ્થિતપ્રજ્ઞતાથી બધું સાંભળી રહ્યા છે.* કોઈ આવીને આપણને કહે કે, 'અહીં રહેવામાં તમારી જાનની સલામતી નથી.' તો આપણે શું વિચારીએ ? જ્યારે આ તો ગોરધનભાઈ કોઠારી જેવા જવાબદાર વ્યક્તિ આ ભક્તોને કહે છે કે, 'શાસ્ત્રીજી મહારાજને એકલા મૂકીને જશો નહીં.' એમણે કેટલી ગંભીર વાત કહી ! અને આ વાત જ્યારે શાસ્ત્રીજી મહારાજને કરી ત્યારે શાસ્ત્રીજી મહારાજ સ્થિતપ્રજ્ઞતાથી બધું સાંભળી રહ્યા. તમે જુઓ, તેઓ ભગવાનને કેટલી હદે કર્તાહર્તા માનતા હતા ? શાસ્ત્રીજી મહારાજ બોલ્યા, '*તમે નાહકના સંકલ્પ કર્યા કરો છો. આપણે સ્વામિનારાયણ ભગવાનના આશ્રિત છીએ. આપણે સ્વામિનારાયણ ભગવાનની મરજી અનુસાર રહેવું, માટે કોટિ કલ્પે છૂટા થવાની વાત કરશો જ નહીં.*' એમનો કહેવાનો મતલબ એ હતો કે, ભગવાન કર્તાહર્તા છે, ભગવાનની મરજી અનુસાર જ બધું થવાનું છે તો પછી કોણ મને મારનાર છે ? 'મારી મરજી વિના રે કોઈથી તરણું નવ તોડાય...' એમ આપણે બોલીએ છીએ, પણ માનતા નથી. પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજની રગેરગમાં એ હતું. એમને મારવાની ધમકીઓ મળી છે, એમને મારી નાખશે એવી વાતો થઈ રહી છે ત્યારે શાસ્ત્રીજી મહારાજ નિશ્ચિંતતાથી ને સ્થિતપ્રજ્ઞતાપૂર્વક બોલે છે કે, '*મહારાજની ઇચ્છાથી જ બધું થવાનું છે, એમની મરજી વિના કંઈ થવાનું નથી.*'

અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસનાનું ત્રીજું સ્ટેપ આવે છે : એવા ગુણાતીત સાધુમાં જોડાવું. શાસ્ત્રીજી મહારાજને ભગતજી મહારાજમાં અસાધારણ પ્રીતિ ! તમે વિચાર કરો, એવા સાધુ કે, જેમની આચાર્ય મહારાજ પાસે ગાદી પડે, જેમનું સંસ્થામાં માન-સન્માન હોય, જેમનામાં હજારો હરિભક્તો ખેંચાયેલા હોય, ભગવાંધારી સંત ને પ્રકાંડ પંડિત ! એમનું જ્ઞાન, નિયમ-ધર્મ તમે જુઓ તો એની તોલે કોઈ સાધુ ના આવી શકે એટલાં અદ્‌ભુત, નિયમબદ્ધ, મહા પ્રભાવશાળી, મહા તેજસ્વી શાસ્ત્રીજી મહારાજ હતા ! અને ભગતજી મહારાજ ગૃહસ્થ ને સફેદ કપડાંધારી સંસારી માણસ હતા. પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજે એમને ગુરુ બનાવ્યા. એમને તેઓ ગુણાતીત સ્વરૂપે જોતા હતા. ભગતજી મહારાજનું જીવનચરિત્ર વાંચીએ તો આપણને ખ્યાલ આવે કે, કેવું જીવન જીવીને એમણે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કરી છે !

કોઈએ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને પૂછ્યું કે, 'આટલા બધા ભગવાંધારી સાધુઓ હતા, આટલા બધા બ્રાહ્મણો હતા છતાં તમે એક દરજીને દૈવત આપ્યું ?' ત્યારે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી બોલ્યા કે, 'આપ્યું નથી, અપાઈ ગયું છે !' ભગતજી મહારાજ એવું જીવન જીવ્યા છે, એટલાં કષ્ટ સહન કર્યાં છે, ભગવાનને અર્થે માથું મૂકીને સેવાઓ કરી છે, તો પ્રભુ રાજી થઈ ગયા ને દૈવત આપી દીધું ! સ્વામી કહે, 'એ ઠોઠબોઠિયું નથી કે પાછું લઈ લેવાય.' ભગતજી મહારાજ ગુણાતીતની અંતરની પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કરીને ગુણાતીતભાવને પામેલા છે, એ વાત શાસ્ત્રીજી મહારાજને સમજાઈ. આટલા બધા સાધુઓને, લાખો હરિભક્તોને- કોઈને આનો ખ્યાલ ના આવ્યો ; એ અક્ષરપુરુષોત્તમનું રહસ્ય શાસ્ત્રીજી મહારાજ સમજ્યા. અને ભગતજી મહારાજમાં આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિથી એવા જોડાયા કે, એમની આજ્ઞાનું અક્ષરશઃ પાલન કર્યું.

જ્યારે બધા હરિભક્તોએ શાસ્ત્રીજી મહારાજને કહ્યું કે, તમારા જીવનું જોખમ છે. ત્યારે ભગવાનને કર્તાહર્તા માનીને કહ્યું કે, 'મને કાંઈ નથી થવાનું, તમે ચિંતા ના કરો.' અને છૂટા પડવાની વાત નહીં. કારણ ? તેઓ પછી બોલે છે : *'મારા ગુરુ ભગતજી મહારાજની આજ્ઞા છે કે, તારા કટકા થઈ જાય તો હું સાંધી દઈશ, પણ વડતાલનો દરવાજો છોડીશ નહીં.'* એટલે હું વડતાલ નહીં છોડું. કોઈની લાગણીમાં, કોઈના પ્રેમમાં કે અન્ય કોઈ પ્રભાવમાં તેઓ આવ્યા નહીં. તેઓ ખરેખર પ્રભુમાં જોડાયેલા, અને પોતાના ગુરુની આજ્ઞામાં રહેલા. શાસ્ત્રીજી મહારાજે અક્ષરપુરુષોત્તમની ઉપાસના પ્રવર્તાવી, પણ એમની રગેરગમાં ઉપાસના જીવતી હતી.

જુઓ, આગળ શું થાય છે? *૧૧મી નવેમ્બરે આ પ્રસંગ બન્યો ને તેઓએ વડતાલ છોડવાની ના પાડી અને ૧૨મીની સવારે વડતાલ મંદિરના પાટોત્સવનો સમૈયો હતો. બધાને ચિંતા હતી કે શું થશે?* શ્રી કૃષ્ણજી અદા એ ભગતજી મહારાજ, જાગા સ્વામીના સમકાલીન એવા ગુણાતીત સ્વરૂપ ! જેમના ઉપર ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અને જાગા સ્વામીની અનન્ય પ્રસન્નતા હતી અને ગુણાતીતભાવને પામેલા. આ વસ્તુ પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજે પકડી હતી. કૃષ્ણજી અદાને ખબર પડી કે, શાસ્ત્રીજી મહારાજ પર સંકટ છે એટલે તેઓ પચાસ ભક્તોને લઈને વડતાલના આ સમૈયામાં હાજરી આપવા આવ્યા હતા. બધા ભક્તોએ કૃષ્ણજી અદાને કહ્યું કે, 'શાસ્ત્રીજી મહારાજ પર સંકટ છે, પણ તેઓ વડતાલથી બહાર નીકળવાની ના પાડે છે. અને અમને તેમની ચિંતા થાય છે, ઘરે ઊંઘ નથી આવતી. તમે અમને મદદરૂપ થાવ.' ત્યારે કૃષ્ણજી અદા શાસ્ત્રીજી મહારાજને મળ્યા. કૃષ્ણજી અદાને ખ્યાલ હતો કે, સ્વામિનારાયણ ભગવાને મંદિરોમાં યુગલ ઉપાસનાની મૂર્તિઓ પધરાવીને આપણને એ મૂર્તિમાન અક્ષરરૂપ થઈને અક્ષરપુરુષોત્તમની ભક્તિ અદા કરવા માટે આદેશ આપ્યો છે. અને મહારાજની મૂર્તિની સાથે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની મૂર્તિ પધરાવવાનો સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો સંકલ્પ, અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસના દ્વારા સાકાર કરવો હતો, એ ભગવાનનું જ કામ છે. એટલે એમણે શાસ્ત્રીજી મહારાજને કહ્યું કે, ***'જે ભગતજી મહારાજે તમને આજ્ઞા કરી હતી કે, 'વડતાલ મંદિરનો દરવાજો ના છોડીશ', એ ભગતજી મહારાજ જ આજ્ઞા કરે છે કે, તમે વડતાલ છોડી દો.'*** તમે જુઓ, ભક્તોના પ્રેમથી, કોઈ ડરથી કે અન્ય કોઈથી શાસ્ત્રીજી મહારાજ બિલકુલ ચલિત થયા નહીં ને તેમને વડતાલ છોડવું જ નહોતું. પણ જ્યારે કૃષ્ણજી અદાએ કહ્યું એટલે શાસ્ત્રીજી મહારાજ બોલ્યા કે, ***'હે કૃષ્ણજી અદા ! આપ બોલ્યા એમાં સાક્ષાત્ ભગતજી મહારાજ બોલ્યા એમ હું જાણું છું, માટે આપની ઈચ્છા પ્રમાણે જ કરીશ.'*** અને તમે જુઓ, શાસ્ત્રીજી મહારાજે પાંચ સાધુઓ સાથે પોટલાં લઈને વડતાલ છોડી દીધું.

ભગવાનને સાકાર તો માનતા જ હતા એટલે સાધુ થયા. આવા ચક્કરડામાં ચડાવ્યા, બધા ડરી ગયા, ગભરાઈ ગયા પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજ સ્થિતપ્રજ્ઞની જેમ ભગવાન કર્તાહર્તા છે એમ માનીને આનંદમાં રહ્યા ને આપણને સૌને આનંદમાં રાખ્યા. *ભગતજી મહારાજને ભગવાનનું સ્વરૂપ માનીને અસાધારણ પ્રેમથી જોડાયા ને એમની બે હાથ જોડીને આજ્ઞા પાળી. તેઓએ કહ્યું કે, 'વડતાલ ના છોડશો' તો 'કોઈની મહોબતમાં ફસાયા નહીં, કોઈના દબાણમાં આવ્યા નહીં. પણ કૃષ્ણજી અદા એ મારા ગુરુ ભગતજી મહારાજનું સ્વરૂપ છે ! એમણે જ્યારે કહ્યું કે, 'તમે વડતાલ છોડી દો.' તો એ જ મિનિટે ઝોળી લઈને નીકળી ગયા.* તમે વિચાર કરો ! આ ગુરુની આજ્ઞા સારધાર પાળી.

અક્ષરપુરુષોત્તમની ઉપાસનામાં છેલ્લું સ્ટેપ આવે છે : ભગવાનના ભક્તોને નિર્દોષ માનો. શાસ્ત્રીજી મહારાજે એમના જીવનમાં આ પણ સારધાર પાર પાડ્યું છે. એમના જીવનના પ્રસંગો જુઓ. બોચાસણ સંસ્થા સ્થપાઈ ત્યારે ભયંકર વિરોધ હતો. એને તોડી નાખવા – જેને કહેવાયને કે રફેદફે કરી દેવાનું આખું આંદોલન હતું. શાસ્ત્રીજી

હે માનવો ! જીવનમાં બધું કરો,
પણ એવા ગુણાતીતભાવને પામેલા સાધુમાં જોડાવ,
આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિ કરો.
એમની આજ્ઞા પાળીને પછી બધું કરશો તો
તમને કશું બંધનરૂપ નહીં થાય, અહંતા-મમતા ઓગળશે,
જીવનમાં પરિવર્તન થશે, યાદ રાખો !
કશું છોડવાનું નથી, અંદરથી છૂટી જશે.

જેમ જેમ ગુરુ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજનો મહિમા સમજીએ,
જેમ જેમ આપણે એ વસ્તુમાં ઊંડા ઊતરતા જઈએ,
જીવન જીવતા જઈએ
તેમ તેમ તેનો આનંદ અધિક આવે છે,
એનું મૂલ્ય વિશેષ ને વિશેષ સમજાતું જાય છે.

મહારાજની પ્રભુતા ! આવા વિરોધની સામે સાધુ સિવાય કોઈ ટક્કર ના ઝીલી શકે, યાદ રાખો ! એવી સાધુતા શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજ, પ્રમુખસ્વામીમાં હતી એટલે સંસ્થાનો કોઈ વાળ વાંકો ના કરી શક્યું. શાસ્ત્રીજી મહારાજને જેમણે આટલી બધી તકલીફો આપી, કનડગત કરી અને કાયમ ડખા કર્યા જ કર્યા, એ જ સંસ્થાના સાધુઓની વિરુદ્ધ કોઈએ પત્રિકા બહાર પાડી. શાસ્ત્રીજી મહારાજ આગળ આવીને કોઈ આ પત્રિકા વાંચતા હતા. એનાં બે-ચાર વાક્યો વાંચ્યાં ત્યાં તો શાસ્ત્રીજી મહારાજે એકદમ ઘાંટો પાડીને કહ્યું, 'એય, બંધ કર.' શાસ્ત્રીજી મહારાજ એકદમ શૂરવીર, એક અવાજ કરે તો ભલભલા ગભરાઈ જાય. એટલે પેલાએ કહ્યું કે, 'સ્વામી, વડતાલ વિરુદ્ધની પત્રિકા છે.' ત્યારે કહે, 'વડતાલ એ આપણું મંદિર છે, ને બાપની જાંઘ ખુલ્લી કરનાર તું કોણ છું ? તું એ પત્રિકાને ફાડી નાખ, બાળી દે.' શાસ્ત્રીજી મહારાજ અક્ષરપુરુષોત્તમની શુદ્ધ ઉપાસનાના પ્રવર્તક હતા એટલું નહીં, પણ શુદ્ધ ઉપાસના તેઓના જીવનની રગેરગમાં વણાયેલી હતી. સ્વામિનારાયણ ભગવાનના નામમાત્ર કે સંબંધવાળાને વિશે તેમની આગળ કોઈ ખોટું બોલી જ ના શકે. અને કોઈ બોલે તો એને રોકે ને ખખડાવે. તેમણે વડતાલ મંદિરના કોઈ સાધુનું કે કોઈ ભગતનું ઘસાતું કોઈને બોલવા દીધા નથી. તેઓ પોતે તો કોઈ દિવસ બોલ્યા જ નથી. બોલવું તો નહીં, પણ સાંભળવું પણ નહીં, વિચારવું પણ નહીં. તમે વિચાર કરો, કેવા અજાતશત્રુ !

તમને આ પ્રસંગો કહું છું તે યાદ રાખજો ને ભક્તોને મારી પ્રાર્થના કે, આપણા જીવનમાં જ્યારે પ્રસંગો બને ત્યારે આપણે કેવું વલણ રાખવું એની સમજણ આપતા આ પ્રસંગો છે. તે વખતે જે માણસોનો ભગવાનને જે ઉપયોગ કરવો હતો તે કરીને શાસ્ત્રીજી મહારાજની સાચી સાધુતાનો, શાસ્ત્રીજી મહારાજની અક્ષરપુરુષોત્તમની ઉપાસનાની વાતને આપણા જીવનમાં સાકાર કરવાની પ્રેરણા આપતા પ્રસંગો છે. કોઈના ભાવફેરમાં પડશો નહીં.

શાસ્ત્રીજી મહારાજનો કાર્યક્રમ બામણગામમાં હતો. બોચાસણથી શાસ્ત્રીજી મહારાજ ને બે સંતો બામણગામ જવાના હતા. પણ સંજોગવશાત્ બોચાસણમાં કોઈ કામ આવી પડ્યું એટલે શાસ્ત્રીજી મહારાજ જઈ ના શક્યા અને બે સંતોને મોકલ્યા. ત્યારે તો અક્ષરપુરુષોત્તમ સંસ્થાનાં મંદિરો નહોતાં. મૂળ સંસ્થાનાં મંદિરોમાં જઈને સંતો ઊતરતા. આ બે સંતો બામણગામ જઈ, સભા પત્યા પછી ઉનાળાનો સમય હતો એટલે રાત્રે મંદિરના છાપરા પર સૂઈ ગયા હતા. ખબર પડી કે, આ લોકો આપણા મંદિરમાં ઊતર્યા છે એટલે સફેદ કપડાંવાળા બે પાળાઓને (પાર્ષદોને) મોકલ્યા. શાસ્ત્રીજી મહારાજને મારવા જ મોકલ્યા એમ કહીએ તો ચાલે ! પાળાઓ આવ્યા ને મંદિરના છાપરા ઉપર સૂતા હતા એ બે સાધુઓને એમણે ઊંચકીને નીચે ફેંકી દીધા. પણ ભગવાન સદા રક્ષામાં હોય છે. પેલા બેઉ સાધુઓ ધૂળ ખંખેરીને ઊભા થયા અને જેમણે આ સંતોને ગામમાં બોલાવેલા એ પટેલના ઘરે તેઓ ગયા અને કહ્યું, 'રાત્રે અમને ઉપરથી ફેંકી દીધા.' પટેલ તો ગામના બહુ પાવરફુલ માણસ હતા અને બોરસદ તાલુકામાં એમની હાક વાગે. ત્યારે ભારત સ્વતંત્ર થયું નહોતું, ગાયકવાડી રાજ હતું. અને ફોજદારની બહુ ધાક હતી. પેલા પટેલ તો બોરસદ ઊપડ્યા અને બોરસદના ફોજદારને કહ્યું એટલે પેલા બંને પાળાઓને રાતોરાત પકડીને જેલમાં નાખી દીધા.

આ પાળાઓ જે સંસ્થામાંથી આવ્યા હતા તે મૂળ સંસ્થામાં હાહાકાર મચી ગયો. પાળાઓ જેલમાં જાય એ સારું નહીં એટલે ફોજદારને બહુ પ્રાર્થના કરી. તો ફોજદાર કહે, 'પેલા બામણગામવાળા પટેલ જ્યાં સુધી ના કહે ત્યાં સુધી મારાથી છોડાય નહીં. અને હવે કૉર્ટમાં કેસ થશે.' એમણે પટેલ પાસે પણ ઘણા ધમપછાડા કર્યા. પટેલ કહે, 'તમે તમારા મગજમાં સમજો છો શું ? વિરોધ હોય, પણ આ રીતે તમે કોઈને ફેંકી કેવી રીતે શકો ? તમને પાઠ તો ભણાવવો જ છે મારે, એમ ને એમ છોડીશ નહીં.' આ પટેલ પણ વીફર્યા હતા. બે દિવસ ચાલ્યું, પણ કોઈ સમાધાન જ ના થાય અને ફોજદારે તો દાદ જ ના આપી.

આ લોકોને આઘાપાછા થતા જોઈને ગોરધનભાઈ કોઠારીએ કહ્યું કે, 'એક જ પુરુષ છોડાવી શકશે – શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસ.' પેલા તો થથરી ગયા. એમને મારવા માટે તો આપણે માણસો મોકલ્યા હતા અને તેઓ આપણને છોડાવશે ? ગોરધનભાઈ કહે, 'તમે એ સાધુને ઓળખ્યા નથી. જાવ, તમે એમને મળો અને માફી માંગો. તમે માફી નહીં માંગો અને કહેશો તોય છોડાવી આપશે. તમે જોજો તો ખરા, એમની સાધુતાનાં તમે દર્શન કરજો !' બે સંતો ને હરિભક્તો બોચાસણ ગયા. શાસ્ત્રીજી મહારાજે એમને પ્રેમથી આવકાર્યા, બધું બતાવ્યું, દર્શન કરાવ્યાં ને પછી પૂછ્યું, 'કેમ આવવાનું થયું ?' શાસ્ત્રીજી મહારાજને તો ખ્યાલ આવી ગયો હતો, તેઓ જાણતા હતા કે, આ સંતો–ભક્તો પેલા પાળાઓને છોડાવવા માટે અહીં આવ્યા છે. આ ભક્તોએ વાત કરી કે, ફોજદાર એમ કહે છે કે, 'પટેલ કહેશે તો જ પાળાઓને છોડશે.' એટલે શાસ્ત્રીજી મહારાજે બામણગામથી પેલા પટેલને બોલાવ્યા. પટેલ સમજી ગયા કે, શાસ્ત્રીજી મહારાજ કેમ બોલાવે છે ? અને તેમણે પણ આ લોકોને જોયા. એટલે શાસ્ત્રીજી મહારાજ કંઈ કહે એ પહેલાં પટેલે કહ્યું, 'જુઓ ગુરુદેવ ! તમારી આજ્ઞા મને શિરોમાન્ય છે. હું તમને દંડવત્ કરું છું, પ્રાર્થના કરું છું અને તમે જે કહેશો એ કરીશ, પણ આ લોકોને તો હું છોડીશ નહીં. તમને મારવાની હિંમત કરીને આવ્યા જ કેમ? એમને મારે પાઠ ભણાવવો છે. એટલે સ્વામી, તમે ગુરુ છો, પણ કોઈ પણ સંજોગોમાં તમારી આ આજ્ઞા નહીં પાળું.' શાસ્ત્રીજી મહારાજ કહે, 'મારી ઈચ્છા છે કે, છોડી દે.' પણ પટેલે શાસ્ત્રીજી મહારાજને દાદ ના આપી. પછી શાસ્ત્રીજી મહારાજ બોલ્યા, 'જુઓ પટેલ, હું પણ નિર્ણય કરું છું કે, જ્યાં સુધી આ જે બે સંતોને પકડીને જેલમાં પૂર્યા છે, તેઓ વડતાલ મંદિરે પાછા નહીં જાય ત્યાં સુધી હું જમીશ નહીં.' પટેલ ધ્રૂજી ગયા, રડી પડ્યા. 'ગુરુદેવ, આટલું બધું તમારે કરવાનું !' તરત બોરસદ જઈને પેલા સંતોને છોડાવ્યા. વિચાર કરો તમે, આ એમની કેવી અજાતશત્રુતા! ભગવાનના ભક્તોને કેટલી હદે દિવ્ય માનવાના ! શાસ્ત્રીજી મહારાજે પ્રેમથી એમને વિદાય કરીને મોકલ્યા.

આજે વસંતપંચમીનો અદ્‌ભુત દિવસ છે ! 'પરિવર્તન દિન' કહીએ તો પણ ચાલે. શાસ્ત્રીજી મહારાજ પ્રગટ થયા પછી આપણા સૌનાંય જીવનને અહંતા-મમતા, મારા-તારાથી પર થઈને માનવ જીવનમાં પ્રભુનાં સાચાં સુખ-શાંતિ આનંદ ભોગવવા માટે રૂપાંતરણ થયું.

આવા અઢળક પ્રસંગોમાંથી થોડા પ્રસંગ કહ્યા. શાસ્ત્રીજી મહારાજના જીવનમાં તમે જોઈ શકો, યોગીજી મહારાજના જીવનમાં જોઈ શકો, પ્રમુખ સ્વામીબાપા, મહંત સ્વામી, ભક્તિપ્રિય સ્વામી, ત્યાગવલ્લભ સ્વામી, વિવેકસાગર સ્વામી, ઈશ્વરચરણ સ્વામી, બ્રહ્મવિહારી સ્વામી, ભદ્રેશ સ્વામી, હરિપ્રસાદ સ્વામી, મુકુંદજીવન સ્વામી–ગુરુજી, અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈના જીવનમાં તમે જુઓ તો આ પ્રસંગો સાકાર છે. ગુરુ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજે જે વસ્તુ આપી તે આ સંતોમાં સાકાર છે, એટલે આ ઉપાસના વિશ્વવ્યાપી પ્રસરી રહી છે. એકલી વાતો કરવાથી, મોટા મોટા ગ્રંથ બહાર પાડીને કે વાદવિવાદ કરીને જીતવાથી ઉપાસનાનું પ્રવર્તન નથી થતું. પણ મૂર્તિમાન ઉપાસનાનાં આવાં જીવંત સ્વરૂપો શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજે તૈયાર કરીને આપણને ભેટ આપી કેટલી મોટી કૃપા કરી ! એટલે આપણે ફાવી ગયા છીએ.

વસંતપંચમીનો મંગલકારી ઉત્સવ ઊજવવાનો આપણા હૈયામાં આનંદ છે કે, સ્વામી આપ પધાર્યા, પ્રગટ થયા, વસ્તુ આપી તો ખરી, પણ એ વસ્તુ અમારા જીવનમાં સાકાર થાય એવા ગુણાતીત અવસ્થાના સાધુઓની ભેટ પણ આપે અમને આપી. અને એમના વિશે અમને હેતે કરીને જોડ્યા. હવે તમે જે શૂરવીરતાથી આ મુદ્દો જીવ્યા એવું અમારું જીવન બને એવી આપના મંગલકારી પ્રાગટ્યપર્વે અમારી સૌની પ્રાર્થનાઓ છે ! ખરેખર, આપણને અણમોલ વસ્તુ મળી છે ! જેનું કોઈ મૂલ્ય આંકી શકાય તેમ નથી. જેમ જેમ એનો મહિમા સમજીએ, જેમ જેમ આપણે એ વસ્તુમાં ઊંડા ઊતરતા જઈએ, જીવન જીવતા જઈએ તેમ તેમ તેનો આનંદ અધિક આવે છે, એનું મૂલ્ય વિશેષ ને વિશેષ સમજાતું જાય છે.

યોગીજી મહારાજ એક ભરવાડનું સીધું ને સરળ દૃષ્ટાંત આપતા. એક ભરવાડને ચળકતો કાચ મળ્યો, તે તેણે તેની માનીતી બકરીના ગળામાં લટકાવી દીધો. તેને મન તેની કિંમત બહુ નહોતી. ગામના દુકાનદારને તે

ભગવાનના ભક્તની ભક્તિ ક્રિયાકાંડમાં ના પરિણમે,
ભક્તિ વેવલી ના થાય,
ક્રિયાકાંડ મિકેનિક કે વેઠ ઊતરે એવું ના થાય
એટલા માટે 'શિક્ષાપત્રી' જેવો અજોડ ગ્રંથ
પ્રભુએ આપ્યો છે.
એને રાખીને જીવન જીવીએ.

કાચ સામાન્ય ના લાગ્યો તેથી ભરવાડ પાસેથી તેની બકરી સાથે પંદર રૂપિયામાં ખરીદી લીધો. એ દુકાનદારે ઝવેરીને એક હજાર રૂપિયામાં વેચ્યો. ઝવેરીએ તેને શહેરમાં વેચ્યો તો એને લાખ રૂપિયા મળ્યા. પછી તેને મોટા શહેરમાં વેચ્યો તો તેના કરોડ રૂપિયા મળ્યા. અને હીરાના વેપારીના દીકરાએ તો દસ નોકરો રાખો અને સવારે સૂર્ય ઊગે ત્યારથી સાંજે આથમે ત્યાં સુધી ભંડારમાંથી જેટલું લઈ જાવ તેટલું તમારું – તેટલું તેનું મૂલ્ય કર્યું. ગામમાં હાહાકાર થઈ ગયો કે, આ માણસે એનો ભંડાર લુંટાવી દીધો. પરંતુ એના પિતા આવ્યા અને તે મણિ જોઈને કહ્યું કે, 'દીકરા, તેં આ મફતમાં પડાવી લીધો.' એ મણિને જ્યારે શરદ પૂર્ણિમાએ આકાશ નીચે મૂકે અને ચંદ્રનાં કિરણો એની ઉપર પડે ત્યારે એના જેવા અનંત મણિઓ એને દર પૂનમે મળવા લાગ્યા. ભરવાડને તો પાંચ રૂપિયાની કિંમતનો જ કાચ લાગ્યો. પરંતુ, જેમ જેમ ઝવેરી બદલાતા ગયા, પરખ થતી ગઈ એમ એમ એની કિંમત વધતી ગઈ.

એમ, જેમ જેમ આપણે આ અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસના પ્રવર્તન કરનાર શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે જીવન જીવે છે એવા મહંત સ્વામી, હરિપ્રસાદ સ્વામી કે અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈ – કોઈ પણ સાધુમાં જોડાઈએ, તેઓમાં આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિ રાખી એમની આજ્ઞા બે હાથ જોડીને પાળીએ ને ભગવાનના ભક્તોને નિર્દોષ માનીએ તેમ તેમ એનું મૂલ્ય વધતું જાય ને એમ એમ એનો આનંદ વધતો જાય છે.

આજે વસંતપંચમીનો અદ્‌ભુત દિવસ છે ! 'પરિવર્તન દિન' કહીએ તો પણ ચાલે. શાસ્ત્રીજી મહારાજ પ્રગટ થયા પછી આપણા સૌનાંય જીવનને અહંતા-મમતા, મારા-તારાથી પર થઈને માનવ જીવનમાં પ્રભુનાં સાચાં સુખ-શાંતિ આનંદ ભોગવવા માટે રૂપાંતરણ થયું. પછી એમણે ઉપાસનાનું પ્રવર્તન કર્યું. આ પરિવર્તન દિવસે સ્વામિનારાયણ ભગવાને 'શિક્ષાપત્રી' આપી. આપણને બહુ મોટા ગુરુ મળ્યા છે, સંતો બહુ મોટા છે. પણ મર્યાદામાં રહીને આપણે ભક્તિ કરવી છે. ભક્તિ વેવલી ના બની જાય એનું ધ્યાન રાખવું. એટલે શાસ્ત્રીજી મહારાજે 'શિક્ષાપત્રી' જેવો અજોડ ગ્રંથ સાથે રાખ્યો. ભગવાનના ભક્તની ભક્તિ ક્રિયાકાંડમાં ના પરિણમે, ભક્તિ વેવલી ના થાય, ક્રિયાકાંડ મિકેનિક કે વેઠ ઊતરે એવું ના થાય એટલા માટે 'શિક્ષાપત્રી' જેવો અજોડ ગ્રંથ પ્રભુએ આપ્યો છે. એને રાખીને જીવન જીવીએ. એવું જીવન જીવનારા બ્રહ્માનંદ સ્વામી, નિષ્કુળાનંદ સ્વામી એવા અજોડ સંતોનો પણ આજે પ્રાગટ્યદિન ! અને એમાં પણ શિરમોરસમા આપણા ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજનો પ્રાગટ્યદિન !

દેશ-પરદેશમાં વસતા સર્વ વહાલા ભક્તો તમને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન ! ધન્યવાદ ! આપણા નૂતન મંદિરમાં ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજનું ઋણ અદા કરવા માટે સંતો અને આપ બધાએ નક્કી કરીને સોનાની મૂર્તિઓ પધરાવી. એ માટે બહેનોને ખાસ-વિશેષ અભિનંદન ! તેઓએ ઘણું સોનું આપ્યું. આજે શાસ્ત્રીજી મહારાજનું પ્રાગટ્યપર્વ છે. ૭મી જૂને ગુરુદેવ યોગીજી મહારાજનું પ્રાગટ્યપર્વ છે. હવે કોરોનાકાળ પૂરો થવામાં આવશે ને તે પૂરો થાય એની ખુશાલીમાં આપણે ૭મી જૂને મંદિરના કળશ ચઢાવવા છે. એ કળશનાં પૂજન કરીશું ને આરતી ઉતારીશું. મંદિરના કળશ પૂજનની વિધિનું એટલે મને યાદ આવ્યું કે, હમણાં દસ દિવસ પહેલાં બે-ત્રણ ભક્તો અને બહેનો આવ્યાં હતાં. એમણે પૂછ્યું કે, 'કળશ સોનાના ચઢશે ?' મેં કહ્યું, 'હા, કળશ સોનાના ચઢશે.' ત્યારે કહે, 'અમે સોનું આપ્યું હતું, પણ અમને એવું લાગ્યું કે, અમે ઓછું આપ્યું છે, તો અમારે સોનું આપવું છે.' મેં કહ્યું, 'પ્રેમથી આપજો.' એવું જેને થઈ ગયું હોય એને પ્રેમથી મારી અપીલ છે કે, આ સોનાના કળશ માટે સોનાનું દાન કરજો. અને જેમણે પહેલાં નથી આપ્યું એમને થાય કે, શાસ્ત્રીજી મહારાજ-યોગીજી મહારાજની મૂર્તિમાં સોનાનું દાન કરવામાં અમે રહી ગયા, તો આ કળશ માટે પણ તમે દાન કરી શકો છો, સેવા કરી શકો છો. મંદિર પૂરું ક્યારે થયું કહેવાય ? કળશ ચઢી જાય ત્યારે.

ગુણાતીતના દીક્ષાદિને આપણે મૂર્તિઓની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા કરી. આજે આપણે શાસ્ત્રીજી મહારાજનું પ્રાગટ્યપર્વ ઊજવ્યું અને ગુણાતીતના ધારક એવા ગુણાતીત સંત યોગીજી મહારાજ કે જેમને લઈને આપણો આખો સમાજ સુખી છે, તે ગુરુદેવની ભક્તિ અદા કરવા માટે ૭મી જૂન-યોગીજી મહારાજના પ્રાગટ્યપર્વે આપણે સોનાના કળશ ચઢાવવા છે. અત્યારે સરસ કામ ચાલે છે. મંદિરની બહાર આજુબાજુ - મંદિરના પરિસરમાં લૅન્ડસ્કૅપિંગનું કામ ચાલે છે. મંદિરનાં બીજાં બધાં બાકીનાં કામો ચાલી રહ્યાં છે. ઘુમ્મટ નંખાઈ ગયા છે, કળશ તૈયાર થઈ રહ્યા છે. હવે કળશ પર સોનાનો ઢોળ ચઢાવવાનું આવશે. એટલા માટે અપીલ છે કે, જેને પણ સોનું આપવાની ઈચ્છા હોય, ઓછું આપ્યું હોય ને વધારે આપવું છે, નથી આપી શક્યા ને આપવું છે તેઓને આ નિમિત્તે સેવા કરવાની બધાને મારી પ્રાર્થના છે !

તમે સેવાઓ બહુ કરી છે. માંગવાનો અમને અધિકાર નથી હવે, કારણ કે, તમે કૅપેસિટી ઉપરાંત સેવાઓ કરી છે. ભાતભાતનાં તપ પણ એટલાં કર્યાં છે ને વ્રત પણ એટલાં લીધાં છે. ખાવાનાં, પીવાનાં, હરવા-ફરવાનાં, બધું છોડવાનાં, મંત્રલેખન-ધૂન કરવાનાં તમે વ્રત-તપ બહુ કર્યાં છે, દાખડો બહુ કર્યો છે. કોઈએ કેટરિંગ કર્યું, કોઈએ ઘરે ઘરે ફરીને પસ્તી ઉઘરાવી, કોઈએ બચતકું ભની સેવાઓ કરાવી, કોઈએ વાસણો ઉઘરાવ્યાં. તમે જુઓ તો, હૉલસૅલ-આખા ગુણાતીત સમાજમાં દેશ-વિદેશના એકે એક ભક્તે આમાં પોતાનું પ્રદાન કર્યું છે. ટીમસ્પિરિટથી, એકમના થઈને દરેકે પોતપોતાના ગજા ઉપરાંત સેવાઓ કરી છે એવું કહીએ તોય ચાલે. મારું મસ્તક નમી ગયું !

આ તો દશ દિવસ પહેલાં બે-ત્રણ ભક્તો આવ્યા અને એમણે કહ્યું કે, 'અમે રહી ગયા છીએ એટલે અમારી ઈચ્છા છે કે, આવું કરો તો અમને સેવાનો મોકો મળે.' ત્યારે મને થયું કે, આવા ઘણા બધાને એવું થતું હશે. તો એ માટે ખાસ અપીલ કરી છે. આપજો જ એવું નથી કહેતો, પણ જેને પણ ઈચ્છા હોય તે આપજો. કારણ કે તમે આપ્યું છે એને લઈને તો આ બધું થયું છે. જેટલું પ્રભુના કાર્યમાં વાપરીશું એટલું આપણું રહેવાનું છે. અને એ માટે તમને સૌને પ્રાર્થના છે.

૭મી જૂને કળશ પૂજનનો કાર્યક્રમ રાખ્યો છે. ત્યારે ગરમી હશે, પણ યોગીબાપાનું પ્રાગટ્યપર્વ એ આપણા માટે બહુ અગત્યની વાત છે. બાપા તરફની ભક્તિ અદા કરવા માટે આપણે કળશપૂજનનો આ દિવસ નક્કી કર્યો છે. કળશ ચઢાવીશું, આરતી કરીશું અને શાંતિભાઈ, મનોજભાઈ ને ટીમ જે નક્કી કરે તે વિધિને આપણે ફૉલો કરીશું આવો કાર્યક્રમ રાખ્યો છે.

અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈ, દિલીપભાઈ ને કમિટીએ આ નક્કી કર્યું છે. તો ખાસ, ખાસ, એ દિવસ માટે આજે શાસ્ત્રીજી મહારાજના પ્રાગટ્યદિવસથી બાપાના પ્રાગટ્યદિવસ સુધી આપણને સેવાની જે ઈચ્છા થાય એ કરજો. ધૂન-ભજન-પ્રાર્થના કરજો કે, આ કોરોના છે એ સૂર્યલોકમાં જતો રહે ને બધા હળીમળીને ભક્તિનો આનંદ કરીએ, પાછા ભેગા થઈને સમૈયા-ઉત્સવની ઉજવણીમાં આપણે ભાગ લઈ શકીએ.

શાસ્ત્રીજી મહારાજના પ્રાગટ્યપર્વે, 'શિક્ષાપત્રી'ની મહારાજે આપણને ભેટ આપી એ મંગલકારી દિવસે, બ્રહ્માનંદ સ્વામી, નિષ્કુળાનંદ સ્વામીના પ્રાગટ્યપર્વે સૌને લાખ લાખ વંદન ! અને સ્વામી શાસ્ત્રીજી મહારાજને, યોગીબાપાને અને પ્રત્યક્ષ ગુણાતીત સ્વરૂપોના ચરણોમાં પ્રાર્થના કે, સંપ-સુહૃદભાવ-એકતા રાખી, હળીમળીને પ્રભુ! આપના ઉપાસનાના કાર્યમાં અમે સમર્પિત થયા છીએ, તો અમારા ભાવમાંથી બહાર નીકળી, સો ટકા સમર્પિત થઈને તમારા કાર્યનો અમે ખરેખર ગોકીરો કરીએ; એ માટે અમને સૌને બળ, બુદ્ધિ, પ્રેરણા ને જાગ્રતતા ખૂબ ખૂબ અર્પણ કરજો એવી આજના મંગલકારી દિવસની પ્રાર્થના !

જય શ્રી સ્વામિનારાયણ ! ◆

સંપ-સુહૃદભાવ-એકતા રાખી,
હળીમળીને પ્રભુના, ઉપાસનાના કાર્યમાં
સમર્પિત થયા છીએ, તો
'સ્વ'ના ભાવમાંથી બહાર નીકળી,
સો ટકા સમર્પિત થઈને
એ કાર્યનો ખરેખર ગોકીરો કરીએ.